

MÄNTYHARJUN KUNNAN KOTOUTTAMISOHJELMA

Päivitetty 15.12. 2016

MÄNTYHARJUN KUNNAN KOTOUTTAMISOHJELMA	1
1 MÄNTYHARJUN KOTOUTTAMISOHJELMAN TAVOITTEET	3
2 KOTOUTTAMISOHJELMAN LÄHTÖKOHDAT	4
2.1 KOTOUTTAMISLAIN TAVOITTEET, SOVELTAMINEN JA TOIMEENPANO	4
2.2 MÄÄRITELMÄT	6
2.3 MAAHANMUUTTAJAN KOTOUTUMISTA EDISTÄVÄT TOIMENPITEET	8
2.4. VIRANOMAISTEN VASTUU KOTOUTUMISTA EDISTÄVISTÄ TOIMISTA	9
3 MÄNTYHARJUN KOTOUTTAMISPALVELUJA TARJOAVAT TAHOT	10
3.1 MÄNTYHARJUN KUNNAN PALVELUT	10
3.1.1 Perusturvapalvelut	10
3.1.2 Varhaiskasvatus ja koulutoimi	14
3.1.3 Vapaa-aikapalvelut	18
3.1.4 Työelämä	19
3.1.5 Asuminen	20
3.2. MUUT KESKEISET KOTOUTTAMISTYÖTÄ TEKEVÄT TAHOT	20
3.2.1 Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus	20
3.2.2 Työ- ja elinkeinotoimisto	21
3.2.3 Kela	23
3.2.4 Poliisi	24
3.3 KOLMANNEN SEKTORIN TOIMIJAT	26
3.3.1 SPR	26
3.3.2 Ystäväperhetoiminta	27
3.3.4 Seurakunnat	27
3.3.5 Aikuiskoulutusorganisaatiot	27
4 MAAHANMUUTTAJAN KUULEMINEN	28
5 KOTOUTTAMISOHJELMAN SEURANTA	28

1 MÄNTYHARJUN KOTOUTTAMISOHJELMAN TAVOITTEET

Laki kotoutumisen edistämisestä (30.12.2010/1386) edellyttää, että kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan huomioon talousarviota ja – suunnitelmaa laadittaessa.

Kunnalla on vastuu kotouttamisohjelman laadinnasta yhteistyössä eri viranomaisten kanssa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, työ- ja elinkeinotoimiston, Kansaneläkelaitoksen ja muiden alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan.

Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittavassa laajuudessa osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan.

Kotouttamisohjelma sisältää suunnitelman siitä, miten kunnan yleiset palvelut toteutetaan maahanmuuttajille soveltuvina sekä suunnitelman erityisesti kotoutumista edistävästä ja tukevista toimenpiteistä sekä suunnitelman kunnan kotouttamisohjelman seurannasta ja ajan tasalla pitämisestä.

Mäntyharjun kunnan kotouttamisohjelman tarkoituksena on kotouttamislakiin perustuvien kotouttamistoimien lisäksi kiinnittää erityistä huomiota maahanmuuttajien kotoutumiseen yksilöllisenä prosessina. Maahanmuuttajien kotoutumisen tukemiseen ja edistämiseen tarvitaan monia eri toimijoita ja näiden yhteistyötä. Kotouttamistyö koskee kaikkia Mäntyharjulla asuvia maahanmuuttajia, ja kotouttamistyötä tekevät kunnan eri hallintokuntien lisäksi monet muut organisaatiot, kuten työ- ja elinkeinotoimisto, kansaneläkelaitos, aikuiskoulutusorganisaatiot, seurakunnat ja kolmannen sektorin toimijat.

Tähän kotouttamisohjelmaan on koottu palveluja, joita Mäntyharjun kunta ja Mikkelin seutu maahanmuuttajille tarjoavat. Tähän on koottu kunnan palveluita ne, jotka erityisesti liittyvät maahanmuuttajien arkielämään ja sen tukemiseen. Ohjelmaa on työstänyt eri hallintokuntien, seurakunnan, yritysten ja järjestöjen edustajat sekä kunnanhallituksen valitsema valmistelutyöryhmä. Kotouttamisohjelman laadintaa varten on järjestetty kaksi avointa yleisötilaisuutta joulukuussa 2010 ja helmikuussa 2011. Kotouttamisohjelmaan on pyydetty lausuntoja keskeisiltä tahoilta ja huomioitu Mikkelin seudulla laadittu Mikkelin seudun maahanmuutto-ohjelma 2008 – 2015.

Kunnanhallituksen nimeämä työryhmä on päivittänyt ohjelman elokuussa 2016. Ohjelma on tehty Mäntyharjun sen hetkisen tilanteen mukaisesti eikä siinä ole huomioitu muutoksia, jotka astuvat voimaan vuoden 2017 alusta Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän aloittaessa toimintansa. Lisäksi maakunnan itsehallinto astuu voimaan 2019.

2 KOTOUTTAMISOHJELMAN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Kotouttamislain tavoitteet, soveltaminen ja toimeenpano

Laki kotoutumisen edistämisestä (30.12.2010/1386) astui voimaan 1.9.2011. Lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lain tarkoituksena on myös tasa-arvon edistäminen, yhdenvertaisuus sekä eri väestöryhmien myönteinen vuorovaikutus.

Tätä lakia sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa, oleskeluoikeus tai oleskelukortti.

Keskeisiin kotouttamistoimenpiteisiin kuuluu koulutus. Näistä työikäisiä aikuisia koskevat:

1. aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutus (32 -40 ov, http://www.opi.fi/download/139339_aikuisten_maahanmuuttajien_luku_ja_kirjoitustaidon_koulutuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2012.pdf) sekä
2. aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus (enint. 60 ov, http://www.opi.fi/download/139342_aikuisten_maahanmuuttajien_kotoutumiskoulutuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2012.pdf).

Näihin koulutuksiin opetushallitus antoi määräyksenä perusteet vuonna 2012. Työvoimahallinto (ELY-keskus) hoitaa vielä kaikki näiden koulutusten hankinnat maahanmuuttajille ja kuntiin.

Mäntyharjun kunta voi järjestää esim. omana toimintanaan tarvittaessa myös perusopetukseen valmistavaa opetusta, johon on omat opetuksen perusteet http://opi.fi/download/172848_perusopetukseen_valmistavan_opetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf. Nämä perusteet on uusittu vuonna 2015 ja niihin pohjautuen tulee tarvittaessa tehdä uusi opetussuunnitelma ennen mahdollisen uuden ryhmän aloittamista.

Mahdollisia aikuisten (tai lasten) em. ryhmien viipymisestä johtuvan odotusajan koulutuksia voidaan järjestää kunnan kansalaisopistossa. Näihin koulutuksiin voidaan tarvittaessa kytkeä esim. suomen kielen opetusta, alustavaa luku- ja kirjoitustaidon opetusta tai esim. kotoutumista edistävää kotitalous-, kädentaito tms. koulutusta.

Laki kotoutumisen edistämisestä muutti vuonna 2012 myös käytäntöä, jolla maahanmuuttajan tarve eri tukitoimenpiteisiin kartoitetaan. Voimaan tulivat säädökset alkukartoituksista. Alkukartoituksissa määritellään mm. luku- ja kielitaito sekä ammatillinen osaaminen. Lisäksi kartoituksen avulla selvitetään mm. sosiaalisen tuen tarvetta ja terveystilannetta. Tarvittaessa käytetään tulkkia. Alkukartoituksen ostajana / järjestäjänä toimii Ely-keskus tai toisinaan kunta. Alkukartoituksia tarjoavat mm. eri oppilaitokset.

Toimenpiteet on järjestettävä siten, että niihin osallistuminen ja niiden suorittaminen edistää maahanmuuttajien ja muun väestön tasavertaisuutta sekä oikeuksien että velvollisuuksien osalta. Tasavertaisuuden ja valinnanvapauden periaatteisiin kuuluu myös maahanmuuttajien mahdollisuus ylläpitää omaa kulttuuriaan ja uskontoaan.

Kotouttamislain vaikutukset ulottuvat myös laajemmin yhteiskunnan eri tasoille. Lain tavoitteet ja vaikutukset liittyvät kulttuurisesti moniarvoisen, etnisesti tasa-arvoisen, vastavuoroisen ja suvaitsevan yhteiskunnan kehittämiseen.

Kotouttamislainsäädäntö pohjautuu hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittiseen ohjelmaan kirjattuihin tavoitteisiin. Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittiseksi ohjelmaksi lokakuussa 1997.

Hallitus hyväksyi syksyllä 2006 uuden maahanmuutto-poliittisen ohjelman. (http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/07_julkaisu/thj371.pdf). Ohjelman pääpaino on työperusteisen maahanmuuton edistämisessä. Lisäksi ohjelmassa korostetaan maahanmuuttajien kotouttamisjärjestelmän tehostamista, työperusteisten maahanmuuttajien opastusjärjestelmän luomista sekä etnisten suhteiden parantamista.

Uusi laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) on annettu 30.12.2010. Lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Tavoitteena on lisäksi edistää hyviä etnisiä suhteita ja kulttuurien välistä vuoropuhelua ja maahanmuuttajaryhmien osallisuutta sekä tukea oman kielen ja kulttuurin säilyttämistä. Uusi laki tulee voimaan pääosin 1.9.2011. Tätä lakia sovelletaan henkilöön,

jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa. Lakia sovelletaan myös henkilöön, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti.

Uuden lain säännöksiä kuntaan osoittamisesta ja kustannusten korvaamisesta sovelletaan henkilöön:

- joka saa ulkomaalaislaissa tarkoitettua kansainvälistä suojelua;
- jolle on hänen haettuaan kansainvälistä suojelua myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 51, 52 tai 89 §:n perusteella;
- joka on otettu Suomeen erityisellä humanitaarisella perusteella tai kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi ulkomaalaislain 93 §:n perusteella; ja
- jolle on myönnetty jatkuva oleskelulupa ulkomaalaislain 52 a §:n 2 momentin tai 54 §:n 5 momentin perusteella.

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain 2 §:n 3 momentin mukaan saman lain 5 luvun ja 6 luvun 45—49 §:n säännöksiä sovelletaan lisäksi 2 momentissa tarkoitetun henkilön perheenjäsenen tai muuhun omaiseen, jos tällä on ollut perheside 2 momentissa tarkoitettuun henkilöön ennen tämän Suomeen tuloa.

Laskennallista korvausta maksetaan kunnalle valtion varoista edellä mainitun henkilön kuntaan osoittamisesta, ohjauksesta, neuvonnasta ja muusta kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä neljän vuoden ajan kotoutumisen edistämisestä annetun lain 44 §:n 3 tai 4 momentissa säädetyistä ajankohdista lukien eli kotikunnan rekisteröinnistä tai oleskeluluvan myöntämisestä lukien. Näin ollen uudella lailla muutetaan nykytilaa ja pidennetään korvausten maksamista koskevaa aikaa kaikkien lain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen henkilöiden osalta yhdellä vuodella.

Korvaus kunnan maksamasta kotoutumistuesta ja toimeentulotuesta annetun lain mukaisesta toimeentulotuesta aiheutuneet kulut edellä mainitulle henkilölle maksetaan kunnalle enintään kolmen vuoden ajalta. Kunnalle korvataan myös paluumuuton tukemisesta aiheutuneet kustannukset sekä erityiskustannuksia kymmenen vuoden ajalta.

2.2 Määritelmät

Maahanmuuttaja

Suomeen muuttanut henkilö, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnettyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity, taikka jolle on myönnetty oleskelukortti.

Kotoutuminen

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.

Kotouttaminen

Kotouttamisella tarkoitetaan kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisien ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla.

Alkukartoitus

Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi. Kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea.

Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia myös maahanmuuttajan oman äidinkielen opetuksesta.

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea.

Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröimisestä. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi. Kunta ja TE -toimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Kunta tai TE -toimisto käynnistää alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelman laatimisen viimeistään kahden viikon kuluttua siitä, kun maahanmuuttajalle on tehty alkukartoitus

TE -toimisto sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävistä toimenpiteistä ja palveluista. Kunta sopii kotoutumissuunni-

telmassa maahanmuuttajan kanssa kotoutumista ja työllistymistä edistävistä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin. Kunta laatii alakäisen maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelman, jos siihen on tarve ja kunta laatii myös perheen kotoutumissuunnitelman, jos perheen kokonaistilanne sitä edellyttää.

Kotoutumistuki

Kotoutumistuki on maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin osallistumisen aikaisen toimeentulotuen turvaamiseksi tarkoitettu tuki.

Kotoutumistukena maksetaan työmarkkinatukea tai toimeentulotukea. Oikeus kotoutumistukeen määräytyy työttömyysturvalain ja toimeentulotukilain mukaisesti.

Kotoutumiskoulutus

Kotoutumiskoulutuksena oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään suomen ja ruotsin kielen opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä ja yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Voi olla myös aikaisemmin hankittu osaamisen tunnistamista ja tutkinnon tunnustamista sekä ammatillista suunnittelua ja uraohjausta. Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä toimialueellaan.

Kiintiöpakolainen

Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestön UNHCR:n pakolaiseksi katsoma henkilö. Kiintiöpakolaiset valitaan UNHCR:n Suomelle ehdottamien henkilöiden joukosta.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikutta vieraasta valtiosta.

2.3 Maahanmuuttajan kotoutumista edistävät toimenpiteet

Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä.

Kotoutumista edistäviä palveluja ovat seuraavat:

- maahanmuuttajalle annetaan tietoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa

- annetaan tietoa palvelujärjestelmästä ja kotoutumista edistävistä toimenpiteistä
- sisäasianministeriö vastaa perustietoaineiston yhteensovittamisesta, kääntämisestä ja jakelusta
- kunta, työ- ja elinkeinotoimisto ja muut viranomaiset antavat ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävistä toimenpiteistä ja palveluista sekä työelämästä
- alkukartoitus
- kotoutumissuunnitelma
- kotoutumistuki
- perusopetukseen valmistava opetus
- luku- ja kirjoitustaidon koulutus
- kotoutumiskoulutus
- vapaan sivistystyön järjestämä räätälöity kieli- ja kotoutumiskoulutus
- omaehtoisen opiskelun tukeminen
- muut kotoutumista edistävät toimenpiteet ja palvelut
- ilman huoltajaa maassa asuvien lasten ja nuorten tuki
- perheryhmäkotit ja muu asuinyksikkö

2.4. Viranomaisten vastuu kotoutumista edistävistä toimista

Valtioneuvosto päättää valtion kotouttamisohjelman neljäksi vuodeksi kerrallaan. Sisäasianministeriö vastaa ohjelman valmistelusta.

Sisäasiainministeriö vastaa kotouttamispolitiikan yleisestä kehittämisestä, suunnittelusta ja ohjauksesta. Sisäasiainministeriö ohjaa maahanmuuttovirastoa ja ELY-keskuksia kotouttamiseen ja hyvien etnisten suhteiden edistämiseen liittyvissä tehtävissä.

Elinkeino-, - liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) tehtävänä on vastata alueellisesti maahanmuuttajien vastaanoton ja yhteiskuntaan ja työelämään kotouttamisen suunnittelusta, ohjauksesta ja seurannasta. ELY -keskus huolehtii työvoimapolitiittisten toimenpiteiden ja työvoimapalveluiden järjestämisestä sekä tukee toimialueensa kuntien kotouttamisohjelmien laadintaa ja seuraa niiden toteuttamista.

Aluehallintovirasto vastaa toimialaansa kuuluvissa asioissa maahanmuuttajien kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palvelujen suunnittelusta, ohjauksesta ja valvonnasta sekä huolehtii, että maahanmuuttajien tarpeet otetaan huomioon toimenpiteitä ja palveluja suunniteltaessa ja järjestettäessä.

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisessa. Kunnalla on vastuu kotouttamisohjelman laatimisesta yhteistyössä työvoima- ja muiden viranomaisten kanssa. Kunta ja ELY-keskus sopivat pakolaisten vastaanotosta sekä kotouttamisen ja vastaanoton kustannusten korvaamisesta.

Kunnan tehtävänä on huolehtia maahanmuuttajien asumis-, sosiaali- ja terveyspalveluista (2017 Essote) sekä muista kunnan palveluista, kuten kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntatoimen palveluista. Lisäksi kunta huolehtii maahanmuuttajien perusopetuksesta. Kunnan eri viranomaiset tekevät yhteistyötä maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi esimerkiksi kunnan kansalaisopiston tai kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kunta huolehtii kuntalaisille tiedottamisesta ja jakaa tietoa pakolaisten kulttuurista.

3 MÄNTYHARJUN KOTOUTTAMISPALVELUJA TARJOAVAT TAHOT

3.1 Mäntyharjun kunnan palvelut

3.1.1 Perusturvapalvelut

Mäntyharjun kunnan perusturvan palvelualue muodostuu sosiaali- ja terveyspalveluista. Maahanmuuttajille tarjotaan samat palvelut kuin muille kuntalaisille. Erikoissairaanhoidosta vastaa Etelä-Savon sairaanhoitopiiri. Vuoden 2017 alusta järjestämisvastuu siirtyy Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymälle. Lähipalvelujen säilyminen Mäntyharjussa on kuitenkin erittäin tärkeää myös kotouttamistyössä.

Terveyspalvelut

Kotoutujat tarvitsevat mahdollisesti aluksi runsaasti terveyspalveluita. Huomioidaan myös, että Sosiaali- ja terveysministeriö on 15.12.2009 uudistanut pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden infektioseulonta -ohjettaan (STM:n julkaisu ja 2009:21). Ohje tuli voimaan helmikuussa 2010. Alkutarkastukseen kuuluu haastattelu, laboratoriokokeita ja keuhkojen röntgenkuvaus. Huomioidaan, että asiointi vie normaalia enemmän aikaa.

Avosairaanhoito

Terveyskeskuksen avosairaanhoidon yksikössä tarjotaan yleislääkärin sekä noin kerran kuukaudessa erikoislääkärin (ortopedi ja radiologi) vastaanotto- ja palveluja oman kunnan asukkaille. Palvelujen tarjonnassa noudatetaan valta-

kunnallisia ohjeita. Koulutetut terveystieteiden ammattihenkilöt hoitavat vastaanoton ajanvarauksen ja toimistopalvelut. Vastaanotto ja päivystys toimivat maanantaista perjantaihin klo 8-16. Lääkäripäivystys on muuna aikana Mikkelin keskussairaalassa.

Vastaanottotyöhön koulutetut sairaanhoitajat toimivat ajanvarauksella porrastetusti maanantaista perjantaihin klo 8-16. Sairaanhoitajat arvioivat hoidon tarpeen sekä tekevät lääkärin vastaanotolta siirrettyjä määräaikaikontrolleja ja seurantoja. Reuma-, tulppa-, astma- ja syöpähoitaja pitävät vastaanottoa noin kerran kuukaudessa. Ilman ajanvarausta päivittäistä sairaanhoitotyötä tekee ns. poliklinikkahoitaja.

Röntgenyksikössä suoritetaan perusterveydenhuollon taseisia digitaaliseen kuvantamiseen perustuvia röntgentutkimuksia. Röntgenpalvelut ovat tarjolla maanantaista torstaihin klo 8-15 ja perjantaisin klo 8-13. Radiologian erikoislääkäri suorittaa terveystieteiden lääkärin läheteellä tehtäviä ultraäänitutkimuksia noin kerran kuussa.

Itä-Suomen laboratoriokeskuksen liikelaitoskuntayhtymän (Islab) näytteenottopiste sijaitsee Mäntyharjun terveystieteiden tiloissa. Näytteenotto toimii ajanvarauksella.

Avoterveydenhuolto

Fysioterapian toiminta kohdentuu pääasiallisesti ennaltaehkäisevään työhön yksilö- ja ryhmätoimintana. Kuntoneuvolatoiminta sisältää fysioterapeuttisen tutkimuksen, ohjauksen, neuvonnan ja kontrolloinnin. Ennaltaehkäisevän toiminnan tavoitteena on vielä oireettomien tai jo oireilevien työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja palauttaminen kaikissa ikäryhmissä. Kuntoneuvolaan voi haakeutua myös ilman lähetettä. Lisäksi tarjotaan läheteeseen perustuvaa lääkinnällistä kuntoutusta sovittujen kriteerien mukaisesti. Ikäihmisten fysioterapiapalvelut tuotetaan pääsääntöisesti Palvelukeskus Ruskahovin tiloissa. Apuvälinepalvelut tuotetaan yhteistyössä Etelä-Savon sairaanhoitopiirin apuvälineyksikön kanssa

Mielenterveysyksikkö tarjoaa palveluja ihmishuhdevaikeuksiin, elämäntilannekriiseihin, työssä jaksamiseen sekä psyykkisten sairauksien hoitoon ja kuntoutukseen mielenterveyden ylläpitämiseksi, edistämiseksi ja sairauksien ehkäisemiseksi. Palveluja tarjotaan pääsääntöisesti aikuisväestölle. Yli 16 -vuotiaat ohjautuvat tarvittaessa vastaanotolle tukea antaviin hoidollisiin keskusteluihin.

Terveystieteiden toiminta on yksilöiden, perheiden, yhteisöjen ja ympäristön terveyttä edistävää ja ylläpitävää, sairauksia ehkäisevää sekä kuntouttavaa hoitotyötä. Terveystieteiden toiminta sisältää perhesuunnittelu- ja äitiystieteiden, las-

tenneuvolan, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon, ikäihmisten neuvolan sekä aikuisväestön vastaanottotoiminnan ja diabetesneuvolan.

Suun terveydenhuolto

Suun terveydenhuolto on hammaslääkärin yhdessä hammashoitajan kanssa tekemää vastaanottotyötä, johon kuuluu suun ja leukojen alueen sairauksien tutkiminen, hoito ja ennaltaehkäisy. Suuhygienisti pitää terveysneuvontatilaisuuksia sekä huolehtii hammaslääkärin kanssa yhteistyössä potilaiden kokonaishoidossa ensisijaisesti sairauksien ennaltaehkäisystä sekä hampaiden kiinnityskudossairauksien hoidosta.

Erityistyöntekijät

Yksikössä annetaan puheterapeutin ja psykologin palveluja mäntyharjulaisille lapsille ja nuorille. Aikuis- ja vanhusväestöä hoidetaan poikkeustapauksissa. Erityistyöntekijöiden antamat palvelut järjestetään tarvittaessa ostopalveluna.

Sairaala- ja hoivapalvelut

Terveyskeskuksen sairaalan osastoilla annetaan aikuisväestölle perusterveydenhuollon tasoista sairaanhoitoa.

Tehostettua palveluasumista on palvelukeskus Ruskahovissa ja Mäntypuiston palvelukodissa. Hoito on ympärivuorokautista. Asukkaiden valinta tapahtuu pääsääntöisesti moniammatillisen työryhmän päätöksellä.

Ruskahovin päivätoiminta tarjoaa virike- ja tukipalveluja arkipäivisin. Palvelukeskus Ruskahovin päivätoiminnan tavoitteena on tukea vanhusten kotona asumista, henkistä ja fyysistä hyvinvointia ja tuoda sisältöä heidän arkeensa sekä helpottaa omaishoitajan työtä. Päivätoimintapäivä koostuu seuraavista tukipalveluista: saunapalvelu, ateriapalvelu, virkistyspalvelu ja kuntouttava toimintapäivä omaishoidettaville asiakkaille.

Kotihoitopalvelut

Kotihoito jaotellaan säännölliseen ja tilapäiseen kotihoitoon. Hoitotyön tavoitteena on tukea ikäihmisiä selviytymään kotona erilaisissa elämäntilanteissa huomioiden heidän yksilölliset tarpeensa, tukien heidän omatoimisuutta ennaltaehkäisevän ja kuntouttavan työotteen keinoin yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Kotihoito toimii ympärivuorokautisesti viikon jokaisena päivänä.

Hoidossa ja hoivassa huomioidaan etninen ja uskonnollinen tausta.

Sosiaalipalvelut

Kunnan sosiaalihuolto pitää sisällään sosiaalihuoltolain mukaiset sosiaalipalvelut, toimeentulotuen, sosiaaliavustukset sekä ohjaus- ja neuvontatyön sosiaalihuollon ja muun sosiaaliturvan etuuksista.

Sosiaalipalvelut muodostuvat aikuissosiaalityöstä ja päihdehuollosta, vammaispalveluista, kehitysvammahuollosta, sosiaalihuoltolain mukaisesta lapsiperheiden sosiaalityöstä, lastensuojelusta ja maahanmuuttajatyöstä. Kunnan on huolehdittava maahanmuuttajien tarvitsemista sosiaalipalveluista yksilökohtaisesti.

Tavoitteena on edistää ja ylläpitää yksityisten henkilöiden, perheen ja yhteisön turvallisuutta ja toimintakykyä. Sosiaalitoimen puolella maahanmuuttaja-asiakkaan palveluiden tarve kartoitetaan yksilöllisesti. Palveluihin maahanmuuttajat ovat oikeutettuja samoilla perusteilla kuin valtaväestökin.

Maahanmuuttajille jaetaan perustietoa palvelujärjestelmistä.

Kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea. Alkukartoitus tehdään 2 kk:n kuluttua asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä.

Kunta ja TE -toimisto laativat yhdessä maahanmuuttajan kanssa kotouttamissuunnitelman. Suunnitelma tehdään viimeistään 2 viikon kuluttua siitä, kun alkukartoitus on tehty (monialaista yhteistyötä).

Kunta laatii alaikäisen maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman, jos siihen on yksilöllisistä olosuhteista johtuva tarve. Kunta laatii myös perheen kotoutumissuunnitelman, jos perheen kokonaistilanne sitä edellyttää.

Ilman huoltajaa saapuvalle alaikäiselle tehdään aina kotoutumissuunnitelma.

Lastensuojelu ja perhetyö

Lastensuojelulainsäädäntö ja sen nojalla syntyvä sosiaaliviranomaisten toimintavelvoite koskee kaikkia maassa oleskelevia lapsia. Myös maahanmuuttajalasten asioissa viranomaisia sitovat lapsen edun ensisijaisuuden periaate, lapsen oikeus suojeluun sekä lapsen oikeus tulla kuulluksi itseään koskevissa asioissa.

Toimeentuloturva

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo silloin, kun henkilö on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa ansiotyöllään, yrittäjä-

toiminnallaan, toimeentuloa turvaavien muiden etuuksien avulla, muista tuloistaan tai varoistaan, häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavoin. Toimeentulotukeen kuuluu perustoimeentulotuki, täydentävä toimeentulotuki ja ennaltaehkäisevä toimeentulotuki. Toimeentulotuki myönnetään sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistuksen mukaan ja perusturvalautakunnan ohjeistuksen mukaan. Perustoimeentulotuen maksaminen siirtyy 2017 vuoden alusta Kelalle.

Kotoutumistuki maksetaan työmarkkinatukena tai toimeentulotukena.

3.1.2 Varhaiskasvatus ja koulutoimi

Mäntyharjun monikulttuurisen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tavoitteena on, että maahanmuuttajaoppilaat integroituvat suomalaiseen kouluun ja yhteiskuntaan saatuaan mahdollisimman hyvän vastaanoton, opetuksen ja tuen. Oppilaiden omaa kulttuuri-identiteettiä tuetaan järjestämällä oman äidinkielen ja kulttuurin opetusta.

Kunta järjestää esikoulu- ja oppivelvollisuusikäisille maahanmuuttajille peruskoulutukseen valmistavaa ryhmämuotoista opetusta ikätason mukaan jaettuna ala- ja yläkouluikäisille. Tavoitteena on, että oppilas saavuttaa mahdollisimman hyvän kielitaidon ja muut tarvittavat valmiudet peruskouluopetukseen siirtymiseksi. Valmistavaa opetusta on oikeus saada 6-10 – vuotiailla lapsilla vähintään 900 tuntia ja yli kymmenvuotiailla vähintään 1000 tuntia vuodessa. Valmistavan opetuksen aloittaminen vaatii valmistavan opetuksen opetussuunnitelman päivittämisen uusien opetussuunnitelman perusteiden pohjalta.

Oppilaat opiskelevat valmistavan opetuksen ryhmässä suomen kieltä. Varhaisessa vaiheessa suomen kieltä aletaan käyttää opiskeluvälineenä, niin että opinto-ohjelmaan liitetään peruskoulun muita aineita. Valmistavan opetuksen aikana oppilaat integroituvat mahdollisimman paljon yleisopetuksen luokkaan. Valmistavan koulutuksen päätyttyä oppilas sijoittuu kouluun luokalle, joka on mahdollisimman lähellä hänen ikätasoaan.

Varhaiskasvatus

Mäntyharjulla varhaiskasvatuspalveluita tarjotaan päiväkotia Mustikkatassussa, perhepäivähoidossa, sekä esiopetusta täydentävänä päivähoitona Mäntyharjun yhtenäiskoulun ja Kirkonkylän koulun tiloissa. Taajaman lisäksi perhepäivähoitoa tarjotaan Koirakivessä ja Toivolassa.

Varhaiskasvatustyötä ohjaavat Mäntyharjussa lait, asetukset ja valtakunnalliset linjaukset, kunnan varhaiskasvatussuunnitelma sekä lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Varhaiskasvatuslaki (1973/36, 2a§) ja asetus (1973/239, 1a§) sekä perusopetuslaki (1998/628) määrittelevät jokaiselle lap-

selle subjektiivisen oikeuden osallistua päivähoidon piirissä tapahtuvaan varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen.

Maahanmuuttajaperheet tulevat huomioiduksi tasavertaisina kuntalaisina varhaiskasvatuksessa. Mäntyharjun varhaiskasvatuksen keskeiset toiminta-ajatuksot nojaavat YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen. Varhaiskasvatuksen lähtökohtia ovat lapsen ihmisarvon periaatteet syrjimättömyydestä ja tasa-arvoisesta kohtelusta, lapsen edusta ja oikeudesta elämään sekä täysipainoiseen kehittymiseen. Mäntyharjun kunnan varhaiskasvatussuunnitelman keskeisiksi arvoiksi on kirjattu perusturvallisuus, hyvä yhteistyö vanhempien kanssa, sosiaaliset taidot, hyvän itsetunnon kehittyminen, elinympäristön kunnioitus ja lapsuuden vaaliminen.

Varhaiskasvatustoiminnan sisältöjä määrittävimmön ohjaavat asiakirjat ovat valtakunnallinen "Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet" sekä kuntakohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, josta ilmenevät myös päivähoidon mahdolliset erityiset painotusalueet. Kaikessa varhaiskasvatustoiminnassa otetaan huomioon lapsen ikä ja yksilölliset tarpeet, kieli- ja kulttuuritausta sekä uskonnollinen vakaumus. Tärkeintä päivähoidon alussa on luoda lapsen vanhempiin luottamuksellinen vuorovaikutussuhde, kasvatuskumppanuus.

Varhaiskasvatussuunnitelman valtakunnalliset perusteet uudistuvat vuonna 2016. Kuntien omat varhaiskasvatussuunnitelmat otetaan käyttöön 1.8.2017. Uusissa perusteissa painotetaan lapsen oman kulttuuriperinteen jatkumista ja tuetaan lasten mahdollisuutta ilmentää omia kulttuuritaustojaan varhaiskasvatuksessa.

Maahanmuuttajalasten päivähoito järjestetään oman ikätason mukaisissa ryhmissä riittävät tulkki- ja avustajatarpeet huomioiden. Hoito voi olla osa- tai kokopäiväistä ja sen tulee olla perheen ja lapsen tarpeista lähtevää.

Lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa huoltajien kanssa keskustellaan perheen kieli- ja kulttuuritaustasta sekä uskonnollisesta vakaumuksesta. Tulkin avustuksella mahdollistetaan kaikille vanhemmille tasavertainen kohtelu ja osallistumisen mahdollisuus. Yhteydenpito huoltajien kanssa on osa jokaisen päivähoidon työntekijän työnkuvaa.

Ennen varhaiskasvatussuunnitelman tekoa tutustutaan maahanmuuttajaperheeseen käyttäen apuna "Monikulttuurisen lapsen päivähoidon aloituskeskustelu" -lomaketta. Keskustelussa selviää mm., miten lapsen nimi lausutaan, mitkä ovat perheen arvot kasvatuksessa ja missä vaiheessa lapsen kielen kehitys on. Keskustelusta tehty yhteenveto auttaa kasvattajia sekä huoltajia pääsemään hyvän hoitosuhteen alkuun. Vanhempien kanssa laaditaan myöhemmin lapsen varhaiskasvatussuunnitelma.

Varhaiskasvatuksessa tuetaan myös monikulttuurisen lapsen kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomalainen varhaiskasvatus eroaa usein maahanmuuttajaperheen kotimaan oloista. Erityisen tärkeää tämä on silloin kun suomalainen järjestelmä eri mahdollisuuksineen ja velvollisuuksineen ei ole ennestään perheelle tuttu. Yhteistyön avulla pyritään vaikuttamaan myönteisesti maahanmuuttajalapsen päivähoidon aloituksen onnistumiseen.

Tarvittaessa varhaiskasvatuksen toimijat tekevät yhteistyötä mm. lastenneuvolan, muiden sosiaali- ja terveystalveluja antavien tahojen sekä opetustoimen kanssa.

Lapsi on lapsiryhmän jäsen ja hänen sosiaalisia kontaktejaan ryhmässä tuetaan. Merkittävä osa kotoutumista on suomenkielen oppimisella. Ryhmässä voidaan käyttää puhetta tukevia kommunikaatiomenetelmiä ymmärtämisen vahvistamiseksi. Niitä ovat kuvat, eleet, korostetun selkeä puhe ja avainsanat. Tavoitteena on, että lapselle muodostuu oppivelvollisuusikään mennessä riittävät suomenkielen taidot ja oppimisvalmiudet. Varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten perheitä kannustetaan vaalimaan kodeissaan omaa äidinkieltään ja kulttuuriaan.

Tarvittaessa kunnissa voidaan tarjota ja järjestää erityisiä tukitoimia lapsen kasvuun ja kehitykseen. Mäntyharjussa on käytettävissä varhaiskasvatuksessa kiertävä erityislastentarhanopettaja (kelto). Hän ohjaa viikoittain ryhmille KILI kuntoutusohjelmaa. KILI on strukturoitu, pienryhmälle suunniteltu kuntoutusohjelma, joka sisältää motoriset ja kielelliset osiot. Harjoitukset on kehitetty kielihäiriöisille lapsille, mutta ne soveltuvat myös esimerkiksi tarkkaavuushäiriöisille ja monikielisille lapsille. KILI kehittää puheilmaisua, kielellisiä taitoja ja perussensomotorisia valmiuksia. Kettu-testin kautta seurataan suomenkielen kehitystä. S-2 opetusta annetaan varsinaisesti esikoululaisille, mutta tarvittaessa järjestetään viisivuotiaille.

Erityisen tärkeää on tukea ja kouluttaa varhaiskasvatuksen henkilökuntaa vastaanottamaan erilaisesta kulttuurista saapuvia perheitä yhteisen ymmärryksen lisäämiseksi. Mäntyharjun varhaiskasvatukseen on laadittu materiaali *"Monikulttuurisuus rikkautena varhaiskasvatuksessa – Arjen hyvät käytänteet"*. Materiaalipankki on kohdistettu maahanmuuttajaperheiden ja varhaiskasvatuksen henkilöstön tueksi, se on tarkoitettu rikastuttamaan jokaista arkipäivää lasten kanssa toimiessa.

Lisäksi Helsingin kaupungin tuottama Ota koppi-ohjelma on käytettävissä loistavana tukimateriaalina mm. toiminnallisissa menetelmissä, kielen ja osallisuuden tukemisena. <http://www.otakoppi-ohjelma.fi/varhaiskasvatus>

Perusopetus

Maahanmuuttajavanhemmat tarvitsevat tietoa suomalaisesta koulujärjestelmästä voidakseen tukea lastensa koulunkäyntiä. Tiedottamisesta huolehditaan mahdollisimman laajasti ja avoimesti maahanmuuttajaperheiden, koulun ja valtaväestön perheiden välillä. Viestinnän oikeellisuus pyritään varmistamaan tulkin avustuksella.

Suomi toisena kielenä -opetusta järjestetään 2 tuntia viikossa sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa. Mäntyharjussa korostetaan asennetta, että kaikki kasvattajat ovat myötävaikuttamassa suomen kielen oppimiseen. Kotouttaminen vaatii yhteistyötä. Harrastusmahdollisuudet, luonteva yhteys kantaväestöön kuuluvien ikätovereiden kanssa ja ympäröivään yhteiskuntaan tutustuminen ovat yhdenvertaisuuden välttämättömiä edellytyksiä. Mäntyharjun varhaiskasvatus ja perusopetus tekee yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa.

Kansalaisopisto

Kansalaisopisto suunnittelee, kehittää ja toteuttaa maahanmuuttajien omaehtoista kotoutumista ja työllistymistä edistävää koulutusta maahanmuuttajien ja paikkakunnan tarpeiden mukaisesti. Huomioon tulee ottaa jo aiemmin maahanmuuttajina tulneiden havainnot ja kehittämisajatukset. Opisto järjestää omaehtoista suomen kielen, kulttuurin ja yhteiskuntaan liittyvää opetusta maahanmuuttajien tarpeiden ja edellytysten mukaisissa ryhmissä resurssien sallimissa rajoissa.

Opisto kannustaa maahanmuuttajia osallistumaan opiston muihin yleissivistäviin opintoryhmiin edistämällä siten vuorovaikutusta ja ystävystymistä paikkakunnan muiden asukkaiden kanssa. Opistotoimintaan osallistumista tuetaan opintotusetien avulla silloin, kun niitä on valtion tai muun tahon toimesta saatavilla. Opisto haluaa eri yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamallaan toiminnalla edistää myönteistä suhtautumista maahanmuuttajien ja paikkakunnan väestön kanssa. Maahanmuuttajien työllistymisen edistämiseksi opisto toimii yhteistyössä maahanmuuttotoimiston, sosiaalitoimiston, ELY – keskuksen, Mäsekin, yrittäjäjärjestöjen, yritysten, työvoimatoimiston ja kolmannen sektorin kanssa.

Kansalaisopiston koulutukset Mäntyharjun kokoisessa kunnassa nykyisillä maahanmuuttajavolyymeilla ajoittuvat lähinnä odotusaikoihin, joita syntyy, jos ELY -keskus ei kykene heti järjestämään koulutusta esim. uudelle pakolaisryhmälle. Jos maahanmuuttajavolyymit jostain syystä kasvavat (suurempi maahanmuutto, vastaanottokeskus tai pakolaiskeskus), koulutusta voidaan tarjota jatkuvasti ja eri sisällöllisinä.

Oikea-aikaisuuden suunnittelussa tiivis yhteistyö kansalaisopiston, kunnan maahanmuuttotoimiston, sosiaalitoimiston ja ELY-keskuksen kesken on välttämätöntä.

Kansalaisopiston toiminnasta tiedotetaan kohdennetusti maahanmuuttajille erilaisten verkostojen kautta. Opiston opinto-ohjelmaa suunniteltaessa otetaan huomioon kuntalaisten koulutukselliset tarpeet ja monikulttuurisuuden vaatimukset. Maahanmuuttajille voidaan opistossa tarjota myös mahdollisuus toimia heidän oman kulttuurisen perinnön välittäjänä ja opettajana.

Opisto toimii hyvien käytäntöjen omaksumiseksi ja havaittujen ongelmien välttämiseksi kotoutumiskoulutusyhteistyössä muiden kotoutumiskoulutusta jo pitkään toteuttaneiden opistojen ja muiden toimijoiden kanssa.

Tukikaveri

Mahdollisesti koulutetaan tukioppilaita tai muita kavereita kouluikäisille pakolaisille auttamaan heitä esim. läksyjen teossa.

Tukiopetus

Pakolaisilla on yhtäläinen oikeus tukiopetukseen.

Lukio

Lukio toisen asteen opiskelupaikkana tarjoaa mahdollisuuden opiskella Mäntyharjulla peruskoulun jälkeenkin. Myös aikuisille suunnattu opetussuunnitelma antaa 18 vuotta täyttäneelle tilaisuuden suorittaa lukio-opiskelun Mäntyharjun lukiossa.

3.1.3 Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalveluiden tavoite maahanmuuttajien kotouttamisessa on tarjota mahdollisuuksia saada kosketus paikallisiin asukkaisiin ja arkielämään. Lähtökohtana vapaa-aikapalveluiden järjestämisellä yleensäkin on se, että ihmiset voivat taustastaan riippumatta osallistua toimintaan tasavertaisina yhteiskunnan jäseninä samalla säilyttäen oman kulttuuri-identiteettinsä. Vapaa-aikapalveluiden tavoitteena on kasvattaa lapsista ja nuorista suvaitsevaisia aikuisia sekä edesauttaa monikulttuurisen yhteisön syntymisessä.

Kunnan vapaa-aikapalvelut on järjestetty yhteistyössä eri liikunta-, kulttuuri- ja nuorisoyhteistyöryhmien kanssa. Kotouttamisen tueksi voidaan perustaa työryhmä, jonka tehtävänä on suunnitella monikulttuurisia vapaa-aikapalveluita huomioiden urheilu- ja muut vapaa-ajan järjestöt. Kotouttamistyöhön voidaan hakea OKM:n hankeavustuksia.

Kotouttamisen lähtökohtana on integroida maahanmuuttajat jo olemassa oleviin palveluihin mahdollisimman tehokkaasti.

Kirjasto

Kirjasto tarjoaa maahanmuuttajaryhmille kirjaston palvelujen esittelyjä. Maahanmuuttajille tilataan suomen kielen itseopiskelumateriaalia ja omankielistä aineistoa ryhmän toiveiden mukaan Ulkomaalaiskirjastosta. Samoin ohjataan kirjaston suomen- ja vieraskielisten aineistojen ja erilaisten verkkopalvelujen pariin (mm. ulkomaalaiset verkkolehdet). Internet-yhteyden käyttö on kirjastossa ilmaista kaikille. Maahanmuuttajille opastetaan mm. mahdollisuuksia käyttää Skypeä ja muita kommunikointitapoja.

Kirjasto tukee koulujen työtä maahanmuuttajalasten opetuksessa järjestämällä opastusta aineistoihin ja kannustusta lukemisharrastukseen ja sitä kautta kieli- taidon omaksumiseen. Samat mahdollisuudet tarjotaan myös aikuisille.

Liikunta

Liikuntatilojen käyttö tarjotaan korvauksetta maahanmuuttajille. Kotoutuminen liikunnan avulla – hanke toteutetaan yhdessä liikuntajärjestöjen kanssa.

3.1.4 Työelämä

Ryhmän tehtävä oli kirjata ne toimenpiteet, joilla maahanmuuttajat saadaan tutustumaan työpaikkoihin Mäntyharjun seudulla, ja mahdollisimman pian työllistymään kokemusta ja koulutusta vastaavasti. MÄSEK on mukana etsimässä työpaikkoja.

Ensimmäisenä etsitään ne yritykset, jotka ovat kiinnostuneita maahanmuuttajien työllistämisestä.

Jokaiseen näistä yrityksistä nimetään yrityksen organisaatiosta yksi henkilö projektin vastuuhenkilöksi.

Vastuuhenkilölle järjestetään koulutus maahanmuuttajan kotimaan kulttuurista. Yritykselle maksettava työllistämis- ja koulutustuki esitellään vastuuhenkilölle.

Kaikkien maahanmuuttajia työllistävien yritysten käyttöön järjestetään yhteinen tulkki, jotta kommunikaatio on turvattu.

Maahanmuuttajille annettavan ammatillisen koulutuksen yhteydessä kerrotaan työelämän pelisäännöt, työntekijän oikeudet ja velvollisuudet, sekä työturvallisuuteen liittyvät määräykset.

Mahdollisia ristiriitatilanteita varten nimetään ulkopuolinen puolueeton ”välimies” kiistan selvittämiseksi.

3.1.5 Asuminen

Kotouttamisessa tulee huomioida seuraavat asiat:

- Huoneistojen sijainti, mahdollisimman lähellä palveluita ja välimatkat eri perheiden välillä on huomioitava.
- Turvallinen asuinympäristö esim. huoneiston sijainti talossa, kerros-/rivitalo ja asuinkerros
- Huoneistot tulee kalustaa yhteistyössä sosiaalitoimen ja KOY Keskivälin kanssa tarpeen mukaan. Sosiaalitoimi ilmoittaa KOY Keskivälille, milloin pakolaisperheet saapuvat. KOY Keskiväli varaa sosiaalitoimen ilmoittaman määrän asuntoja niin määrältään kuin kooltaan.
- Huoneistossa tulee olla kalusteet ja elintarvikkeita odottamassa asukkaiden saapuessa.
- Huoneiston kalusteiden ja tekniikan käyttöön tulee antaa ohjausta.
- Vastuhenkilö on hyvä saada kaikkiin asuntoihin.

3.2. Muut keskeiset kotouttamistyötä tekevät tahot

3.2.1 Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Maahanmuutto

Etelä-Savon Ely-keskus tarjoaa palveluja ja tietoja maahanmuuttajille mm. työllistymiseen, yrittämiseen, tarvittaviin lupiin ja koulutuksiin liittyvissä kysymyksissä.

Maahanmuuttajien kotouttaminen

Maahanmuuttajan työllistyminen ja yhteiskunnallinen osallistuminen edellyttävät tietoja ja taitoja, joita kehitetään kotoutumista tukevilla toimenpiteillä. ELY-keskuksen keskeisenä tehtävänä maahanmuuttajien kotouttamisessa on kotouttamislain toimeenpano ja toteutumisen seuranta alueellisesti sekä kotouttamistoimenpiteiden alueellinen yhteensovittaminen valtakunnallisten linjausten mukaisesti. Yhteistyötä kotouttamispäätöksissä tehdään mm. kuntien, työ- ja elinkeinotoimistojen, eri järjestöjen sekä aluehallintoviraston kanssa.

3.2.2 Työ- ja elinkeinotoimisto

Kotoutumissuunnitelmat

TE- toimistolla on kotouttamislain mukaan päävastuu työnhakijoiksi ilmoittautuneiden maahanmuuttajien kotouttamisesta. TE- toimisto vastaa yhdessä ELY-keskuksen kanssa kotoutumista edistävien ja tukevien työvoimapalvelujen, luku- ja kirjoitustaidon opetuksen ja perusopetuksen järjestämisestä työnhakijaksi rekisteröidylle maahanmuuttajalle.

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan henkilökohtainen suunnitelma niistä toimenpiteistä, joita hän tarvitsee kielen oppimiseen, jatko-opintoihin ja työllistymiseen sekä ylipäättään Suomeen asettautumiseen. Maahanmuuttaja, kunta ja TE- toimisto laativat yhdessä kotoutumissuunnitelman. Jos maahanmuuttaja ei ole kunnan sosiaalipalvelujen tarpeessa, maahanmuuttaja ja TE- toimisto voivat laatia suunnitelman keskenään.

Kotoutumissuunnitelmassa otetaan huomioon myös maahanmuuttajan perheen kotoutumista edistävät ja tukevat toimenpiteet. Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma korvaa työnhakusuunnitelman (joka siis tehdään suomalaisille työnhakijoille).

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan on Suomessa asuvalla maahanmuuttajalla, joka on työtön ja rekisteröitynyt työnhakijaksi ja /tai joka saa toimeentulotukea.

Kotouttamista tukevien ja edistävien toimenpiteiden ja palveluiden piiriin voi kuulua henkilö, jolla on kotikunta Suomessa.

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan kestää kolme vuotta maahanmuuttajan ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä (tämä päivämäärä varmistetaan aina maistraatista). Aikaa, jona maahanmuuttajalla on oikeus suunnitelmaan, voidaan pidentää enintään kahdella vuodella, jos se on tarpeen luku- ja kirjoitustaidon hankkimiseksi tai maahanmuuttajan iästä, vammasta, sairaudesta, lastensuojelutoimenpiteestä, äitiys- tai isyysvapaasta tai muusta vastaavasta perustellusta syystä. Päätöksen suunnitelmakauden pidentämisestä tekee TE- toimisto. TE- toimisto päättää myös kotoutumissuunnitelman muuttamisesta tai keskeyttämisestä.

Aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutus sekä kotoutumiskoulutus

Työvoimapolitiittisena koulutuksena järjestetään aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta sekä luku- ja kirjoitustaidon opetusta.

Opetushallinnon hallinnoimaa koulutusta, johon opiskelija hakeutuu itse (ei työvoimahallinnon kautta) kutsutaan omaehtoiseksi koulutukseksi. Opiskelijat hakeutuvat siihen siis omaehtoisesti, vapaan opiskeluoikeuden puitteissa. Työhallinto voi kotouttamislain perusteella rinnastaa kotoutumissuunnitelmien piirissä olevilla tällaiset koulutukset työvoimapolitiittiseen koulutukseen siten, että opiskelijoille voidaan maksaa toimeentulon turvaamiseksi työvoimakoulutuksen aikaiset etuudet. Tällöin puhutaan niin sanotusta rinnasteisesta koulutuksesta. Omaehtoisen koulutuksen rinnastamisesta päättää TE- toimisto osana maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmaa. TE- toimistot voivat hyväksyä opetuksen rinnasteiseksi koulutukseksi edellyttäen, että koulutus edistää maahanmuuttajan kotoutumista ja pääsyä työmarkkinoille. Muun muassa vapaan sivistystyön oppilaitokset järjestävät rinnastettavaa koulutusta. (Mikkelissä esim. Otavan Opiston monikulttuurinen peruskoululinja).

Kotoutumistuki

Kotoutumistuki on tukea, jota maksetaan maahanmuuttajalle kotoutumisajalta. Kotoutumistuki muodostetaan työttömyysturvalain mukaisesta työmarkkinatuesta ja toimeentulotuesta annetun lain mukaisesta toimeentulotuesta. Se on samansuuruinen kuin työmarkkinatuki, mutta sen soveltamisala on laajempi kuin työmarkkinatuen. Sitä voidaan myöntää myös henkilölle, joka on muun tahon (aikuislukiot, kansanopistot, kansalaisjärjestöt) kuin työviranomaisen järjestämässä toimenpiteessä tai koulutuksessa. TE- toimisto päättää kunkin kotoutujan osalta, rinnastetaanko toimenpide, johon hän osallistuu, työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen.

Oikeus kotoutumistuen saamiseen alkaa kotoutumissuunnitelman laatimisesta. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, kun hän ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi TE- toimistoon tai hakee toimeentulotukea sosiaalitoimistosta.

Työmarkkinatuki maksetaan kotoutumistukena pääsääntöisesti kolmen ensimmäisen Suomessa asumivuoden ajan. Kotoutumistukena maksettava työmarkkinatuki määräytyy samoin perustein ja on samansuuruinen kuin tavalinen työmarkkinatuki. Myös kotoutumistuki on tarveharkintainen. Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden ajalta kotoutumistuki kuitenkin maksetaan ilman tarveharkintaa.

Työmarkkinatuen kotoutumistukena, jonka valtio rahoittaa kokonaisuudessaan, myöntää Kansaneläkelaitos. Kotoutumistukea haetaan Kansaneläkelaitoksen toimistosta samalla tavoin kuin työmarkkinatukea. Toimeentulotuen kotoutumistukena myöntää kunta.

Esimerkkinä prosessin eteneminen Mikkelissä

- pakolaisryhmä saapuu
- alkukartoitus
- maahanmuuttotoimisto varaa ajan TE- toimistoon kotoutumissuunnitelman tekoon. Maahanmuuttotoimisto järjestää tulkkauksen ensimmäiseen suunnitelman tekoon. Jatkossa asiakkaiden käydessä TE- toimistossa järjestää TE- toimisto tulkkauksen tarvittaessa.
- suunnitelmanteossa mukana asiakas (pakolainen) joko yksin tai yhdessä muiden perheenjäseniensä kanssa, TE- toimiston virkailija, maahanmuuttotoimiston edustaja sekä tulkki.
- tilaisuuden tarkoituksena on hahmottaa asiakkaan tilanne, aikaisempi koulutus sekä työhistoria, kiinnostukset, mahdolliset työrajoitteet
- pääsääntöisesti kotoutumissuunnitelmien ensimmäinen toimenpide pakolaisten kohdalla on suomen kielen opiskelu sekä totuttelu suomalaiseen yhteiskuntaan.
- yleensä harva pakolainen pääsee heti maahan tultuaan TE- toimiston järjestämiin luku- ja kirjoitustaidon koulutuksiin sekä kotoutumiskoulutuksiin. Usein he aloittavat kielenopiskelun esim. maahanmuuttotoimiston järjestämällä kursseilla tai kansalaisopistossa.
- koulutusten ohella pakolaiset osallistuvat paljon työharjoitteluun/työelämävalmennukseen, pääsääntöisesti 3.sektorin paikkoihin (monikulttuurikeskus Mimosa, TSL, setlemetti, Mikkelin toimintakeskus jne.)
- harjoittelua/valmennusta käytetään esimerkiksi niissä tapauksissa, kun asiakas on jäänyt ilman koulutuspaikkaa tai jos halutaan harjoituttaa opittua kieltä käytännön työssä ja kokeilla erilaisia työtehtäviä ammatillista koulutusta pohdittaessa.
- riittävän kielitaidon saavutettuaan lähes aina seuraava askel on ammatillisen koulutuksen hankkiminen tai sen täydentäminen suomalaista lainsäädäntöä/vaatimuksia vastaavaksi
- pakolaiset käyvät TE -toimistossa säännöllisesti (kuten suomalaisetkin työttömät työnhakijat) ja kotoutumissuunnitelmaa täydennetään ja seurataan säännöllisesti.
- maahanmuuttotoimisto ja TE- toimisto tekevät tiivistä yhteistyötä
- kielikoulutusten valinnat tekevät TE- toimisto ja oppilaitos yhdessä, kuitenkin niin, että TE-toimistolla on oikeus päättää koulutuksiin valittavat

3.2.3 Kela

Mäntyharjuun saapuville pakolaisille on ilmeisesti oleskeluluvat myönnetty ennen tänne muuttoa. Välittömästi tänne saavuttua on ilmoitauduttava maist-

raattiin ja näin saadaan henkilölle henkilötunnus, joka tarvitaan kaikkeen asiointiin.

Tämän jälkeen haetaan Kelalta Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan soveltamista Suomeen muutettaessa eli vakuuttamista. Hakemuksen mukaan liitetään mielellään kopio erillisestä oleskeluluvasta tai kopio passista, johon asiakkaalta pyydetään lupa. Kela saa ulkomaalaisvirastolta suoraan oleskelulupatiedot, mutta ne usein viipyvät ja päätösten nopeuttamiseksi kannattaa oleskelulupatiedot toimittaa itse. Jokaisen 18 vuotta täyttäneen on täytettävä oma hakemuslomake kuulumisesta Suomen sosiaalivakuutusjärjestelmään, alaikäiset lapset merkitään vanhemman lomakkeelle. Suomen vakuutukseen yleensä pääsee toistaiseksi, jos oleskelulupa on myönnetty vähintään vuodeksi ja on A-status. Vakuuttamispäätöksen yhteydessä tilataan jokaiselle Kela-kortti, jota tarvitaan asioitaessa terveyskeskuksessa, sairaalassa, yleensä lääkärissä ja apteekissa.

Samassa yhteydessä voi myös jättää asumistukihakemuksen, mahdollisen lapsilisähakemuksen ja lastenhoidontukihakemuksen. Nämä etuudet pystytään käsittelemään sen jälkeen, kun vakuuttamisratkaisu on tehty.

Työikäisten tulee ilmoittautua työ- ja elinkeinotoimistoon mahdollisimman pian muuton jälkeen. Kotoutumistuki maksetaan joko työmarkkinatukena tai toimeentulotukena riippuen kotoutujan yksilöllisestä tilanteesta.

Muita Kelan etuuksia voi hakea tilanteen mukaan, esim. sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairaanhoidon korvauksia ym. kuten kaikki muutkin Suomessa asuvat henkilöt.

Kelan kanssa voi asioida verkossa www.kela.fi, mutta asioiminen vaatii tunnistautumista, joka ei ehkä heti ole mahdollista pakolaisina maahan tulleille. Alkuvaiheessa asioiminen on ilmeisimmin hoidettava toimistossa tulkin kanssa. Täytettyjä ja allekirjoitettuja hakemuksia voi toimittaa myös postitse liitteineen.

3.2.4 Poliisi

Ulkomaalaislain mukaan ulkomaalaisella tulee maahan saapuessaan ja maassa oleskellessaan olla voimassa oleva matkustusasiakirja sekä tarvittaessa viisumi tai oleskelulupa. Yli kolmen kuukauden oleskelu Suomessa edellyttää, että ulkomaalaisella on oleskelulupa, tai milloin on kysymys Euroopan unionin kansalaisesta ja häneen rinnastettavasta, että hänen oleskeluoikeutensa on rekisteröity.

Maahanmuuttovirasto myöntää Suomeen pakolaisena saapuvalle ulkomaalaiselle ensimmäisen oleskeluluvan ennen maahan tuloa yleensä yhden vuoden

ajaksi. Luvansaajalla on matkustusasiakirjana joko oman kansallisvaltionsa passi tai Suomen valtion tai muun valtion myöntämä Laissez-passer -asiakirja, johon lupa on merkitty lupatarrana.

Rajavartiolaitos rekisteröi pakolaisena maahan saapuvat passintarkastuksen yhteydessä raja-asemalla (lentokenttä, satama tai maaraja-asema), minkä jälkeen vastaanottavat kunnat yleensä järjestävät kuljetukset asuinpaikkakunnalle. Pakolaisen on hyvä uuteen kotikuntaansa saavuttuaan käydä ilmoittautumassa matkustusasiakirjan kanssa poliisilaitoksella, jolloin voidaan tarkastaa, että oleskeluoikeus ja matkustusasiakirja ovat voimassa ja rekisterit ajan tasalla.

Jatko-oleskelulupahakemukset jätetään paikallispoliisille, joka ottaa vastaan myös pakolaisen matkustusasiakirja- ja muukalaispassihakemukset. Lupahakemus jatko-oleskelulupaa varten on syytä jättää hyvissä ajoin ennen oleskeluluvan voimassaoloajan päättymistä. Oleskelulupahakemusten käsittelyaika vaihtelee kuukaudesta useaan kuukauteen.

Pakolaisen määräaikaiset oleskeluluvat ovat maksuttomia.

Pakolaisen matkustusasiakirja

Silloin kun ulkomaalainen ei voi saada oman kansallisvaltionsa passia tai muuta matkustusasiakirjaa, hänelle voidaan myöntää muukalaispassi Suomessa. Pakolaisaseman Suomessa saaneelle myönnetään pakolaisen matkustusasiakirja. Hakemus jätetään poliisilaitoksella. Hakijalla tulee olla mukana passi tai muu asiakirja tunnistamista varten sekä yksi uusi passivalokuva. Ensimmäisen pakolaisen matkustusasiakirja- tai muukalaispassihakemuksen ratkaisee Maahanmuuttovirasto ja käsittelyaika on useita kuukausia. Seuraavat matkustusasiakirjahakemukset ratkaisee paikallispoliisi.

Matkustusasiakirjasta ja muukalaispassista peritään hakemusta jätettäessä poliisin maksuasetuksen mukainen maksu, tällä hetkellä 53 euroa.

Asiointi poliisilaitoksella

Luvan hakijan (maassa oleskelevan ulkomaalaisen) tulee olla hakemusta jätettäessä henkilökohtaisesti paikalla. Myös alaikäisen on oltava itse läsnä. Alaikäisen hakemukseen tarvitaan kummankin huoltajan suostumus. Mäntyharjulla asuvat voivat asioida joko Mäntyharjun palvelupisteessä tai Mikkelin pääpoliisiasemalla tai muulla poliisiasemalla. Mikkelissä asiointi tapahtuu ajanvarauksella.

Oleskelulupaa haettaessa, etukäteen täytetty lupahakemus jouduttaa asiointia. Lupahakemuksen liitteeksi tarvitaan yksi uusi passivalokuva. Oleskelulu-

pahakemuksia voi tulostaa Maahanmuuttoviraston internet -sivuilta www.migri.fi.

Asiointiin oleskelulupa- sekä muissa hakemusasioissa on syytä varata tulkki silloin kun hakija ei itse kykene selvittämään asiaansa suomen, ruotsin tai englannin kielellä.

Muuta

Pakolaiset, ja muutkin ulkomaalaiset, asioivat poliisilaitoksella myös muissa kuin oleskelulupa- ja matkustusasiakirja-asioissa. Muun muassa ajo-oikeus-, henkilökortti- ja muut poliisin lupa-asiat koskevat suomalaisten ohella myös ulkomaalaisia.

Tietyn ajan Suomessa laillisesti oleskellut ja asunut ulkomaalainen voi hakea Suomen kansalaisuutta. Asumisaikavaatimuksen lisäksi kansalaisuuslaissa on säädetty kielitaito-, nuhteettomuus- sekä muita edellytyksiä kansalaisuuden saamiseksi.

Ulkomaalaista koskevat Suomessa samat lait kuin Suomen kansalaisia. Rikosprosessi etenee ulkomaalaisten asianosaisten kysymyksessä ollessa samalla tavoin kuin yleensäkin. Hakemusasioista poiketen niissä asioissa, jotka ovat tulleet vireille viranomaisen aloitteesta (esimerkiksi rikosasiat), viranomainen hoitaa tulkitsemisen.

Lisätietoja ulkomaalaisten lupamenettelystä sekä muista lupa-asioista saa poliisin internet -sivuilta www.poliisi.fi ja poliisin toimipaikoista. Mikkelin pääpoliisiasemalla asioita hoidetaan ajanvarauksella.

3.3 Kolmannen sektorin toimijat

3.3.1 SPR

Mäntyharjun osasto on mukana myös asenteiden muuttamiseksi myönteisemmäksi pakolaisia kohtaan tiedon välittämisen kautta. SPR voi antaa käytännön apua asumiseen.

SPR Mäntyharjun osasto järjestää maahanmuuttajille suomenkielen keskustelukerhoja, askartelua, koululaisten tukiopetusta ja auttaa monenlaisessa harrastustoiminnassa. Tähän tarvitaan avuksi tulkkipalvelua, kunnan tukea ja yhteistyötä kunnan työntekijöiden kanssa.

SPR:n Mäntyharjun osasto järjestää tarvittaessa tukihenkilökoulutusta.

3.3.2 Ystäväperhetoiminta

Tavoitteena on olla tukena arkipäivän selviytymisessä lähinnä keskustelutilaisuuksia ja tapaamisia järjestämällä.

Tavoitteena on:

- ystävätoiminta
- tutustuminen suomalaiseen arkielämään ja kulttuuriin
- suomenkielen oppiminen

Mukaan pyydetään mm. oppilaitokset, jossa tukioppilastoimintaa toivotaan lisää huomioiden erilaiset kulttuurit (molemminpuolinen tutustuminen).

Lisäksi tarkoitus on järjestää teemakerhoja sekä aikuisille että lapsille.

Rohkaistaan jokaista mäntyharjulaista toimimaan mahdollisuuksien mukaan yksittäisten perheiden tukena.

Ohjeena on, ettei tukitoiminnassa tehdä päätöksiä kenenkään puolesta tai hoideta viranomaisasioita. Ohjataan omatoimisuuteen ja autetaan yhteyksien saamisessa viranomaisiin.

Ystäväperheiden kokoontumisia järjestetään tarpeen mukaan.

Ystäväperheille järjestetään tarvittavaa koulutusta.

3.3.3 Vertaistuki

Vertaistueksi pyritään saamaan perheitä jo aiemmin muuttaneista perheistä.

3.3.4 Seurakunnat

Mäntyharjun seurakunta ja Mäntyharjun helluntaiseurakunta ovat valmiita tukemaan maahanmuuttajien parissa järjestettävää työtä. Tilanteen mukaan maahanmuuttajaperheitä voidaan ottaa mukaan seurakuntien perheleireille ja diakonian lastenleireille. Seurakunnat ovat valmiita tukemaan maahanmuuttajia arkipäivän selviytymisessä ja kulttuuriin tutustumisessa sekä tarjota henkistä ja hengellistä tukea.

3.3.5 Aikuiskoulutusorganisaatiot

Aikuiskoulutusorganisaatiot tarjoavat niin tutkintoon tähtäävää kuin harrastusmuotoista opiskelua aikuisille.

4 MAAHANMUUTTAJAN KUULEMINEN

Maahanmuuttajia on ollut mukana valmistamassa kunnan kotouttamisohjelmaa. Myös Mikkelissä toimivan Monikulttuurikeskus Mimosan maahanmuuttajia ja työntekijöitä on kuultu useaan kertaan Mäntyharjun kotouttamisohjelmaa tehtäessä. Kuntaan tulevien pakolaisten mielipiteitä ja toiveita kuullaan heidän saapuessaan ja heille järjestetään tarvittaessa vertaistukea.

5 KOTOUTTAMISOHJELMAN SEURANTA

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotoutumisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnan on huolehdittava, että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. Laissa esitetyt toimenpiteet ja palvelut tulee järjestää sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

Kotouttamisohjelma tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Kotoutumisesta tehdään alku-, väli- ja loppuarviointi. Arvioinnista ja seurannasta vastaavat kunnanhallitus ja kunnanvaltuusto.